

Arkivkode:

Sak nr.: 2007/4921

Styresak: 21

Møte: 14.04.11

Årsmelding for 2010 - Den sentrale klagenemnd

Bakgrunn

I samsvar med pkt. 5 i Reglene for Den sentrale klagenemnd, legger klagenemnda fram årlig melding om sitt arbeid. Klagenemnda er et lovpålagt organ som skal behandle klagesaker fra studenter og som etter delegasjon fra styret, kan behandle også andre typer saker. De viktigste sakstypene for nemnda er tradisjonelle klagesaker og saker om fusk ved eksamen.

Klagenemndas årsmelding for 2010 (vedlegg 1) gir oversikt over viktige utviklingstrekk. Det har vært vanlig å referere og gjengi sakene som har vært behandlet i årsmeldingen. Det er ikke gjort i år fordi sakstilfanget er blitt så stort at det er lite hensiktsmessig med omtale av hver sak. Tabellen for klage- og fuskesaker i årsmeldingen viser tallene for 2010 sammenlignet med tallene fra 2009, som oppgis i parentes.

Universitetsdirektørens kommentarer

Klagenemnda behandlet 89 saker i 2010, 67 klagesaker og 22 fuskesaker. Antall klagesaker er nesten doblet siden 2003 og antallet fuskesaker er også økende. Andelen som fikk helt eller delvis medhold i klagesaker i 2010 var 5,9 %, mot 10 % i 2009. Av de 22 fuskesakene ble en sak lagt bort, 13 saker endte med annullering alene, i åtte saker ble det utestenging. I fire saker ble strengeste reaksjon, annullering og to semesters utestenging, brukt.

Også i 2010 er omfanget av saker om plagiat og andre uregelmessigheter ved obligatoriske arbeidsgruppeoppgaver i jusstudiet relativt høyt. Nemnda påpeker at den har funnet en fast praksis for reaksjonsform, selv om det har vært krevende. Hver sak vurderes konkret, og nemnda ser alvorlig på fusk knyttet til obligatoriske arbeidskrav. Det er bekymringsfullt at slike saker øker i omfang og nødvendig å holde utviklingen under nøye oppsyn. Det er viktig at nemndas vurderinger av sakene gjøres kjent for studentene.

I 2010 (sak 25/10) ble det vist til brev fra universitetsrektorene til Kunnskapsdepartementet for å få vurdert klagenemndenes funksjon og virkeområde. Departementets svar vedlegges.

Med dette fremmes følgende forslag til

Vedtak:

Styret tar Den sentrale klagenemnds årsmelding for 2010 til etterretning.

23.03.11 mase

Vedlegg:

1. Årsmelding for 2010 fra Den sentrale klagenemnd
2. Kunnskapsdepartementets brev av 16.07.10

VEDL. SAK NR.: 21 - 1
STYRE-MØTE 14/4 2011

**Den sentrale klagenemnd
Universitetet i Bergen**

2010

årsmelding

Innhold

<i>Generelt om klagenemnda/Arbeidet i klagenemnda 2010</i>	<i>side 3</i>
<i>Klagenemndas behandling</i>	<i>side 3</i>

Generelt om klagenemnda

Etter universitets- og høyskolelovens § 5-1 er det påbudt å opprette en klagenemnd ved institusjonen. Arbeidsområdet for klagenemnda ved UiB er, i likhet med de fleste andre institusjonene, klager over enkeltvedtak fra studentene, fuskesaker mot studentene og visse andre typer disiplinærsaker. Arbeidsområdet og arbeidsformen for klagenemnda er regulert i "Regler for den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Bergen, som finnes her: <http://regler.uib.no/regler/Del-1-Overordnede-rammer/1.4-Regler-om-nemnder-og-utvalg/Den-sentrale-klagenemnd-Lovpaalagt-organ>

Arbeidet i klagenemnda 2010

Det er avholdt 11 møter.

Nemndas sammensetning for 2010:

Leder: tingrettsdommer Bjørg Kvelstad
(kst. tingrettsdommer Nini Ring, tom 31.07. 2010, kst. tingrettsdommer Knut Hvidsten fom 1.08.2010)
Førsteamanuensis Johs. Hjellbrekke
(professor Kari Smith)
Førsteamanuensis Eilert Jan Lohne
(førsteamanuensis Marit Midtbø)
Studentrepresentant Ole Christian Muggerud
(Ola Hermansen, Øyvind Erga Skjeseth)
Studentrepresentant Ingvill Meinich
(Elisa Eylands Brandsås, Ingerid Hunderi)

Seniorrådgiver Per Gunnar Hillesøy (tom mars 2010), rådgiver Lene Roska Aalén, seniorkonsulent Marianne Seim (fom oktober 2010) og konsulent Mona Rødseth har vært sekretariat for nemnda.

Klagenemndas behandling

I 2010 har Den sentrale klagenemnd behandlet totalt 91 saker¹.

Klagesaker

Klagesaker er saker hvor studenter klager på et enkeltvedtak truffet av institusjonen for eksempel etter en søknad om tilrettelegging til eksamen, permisjon fra studie, dispensasjoner fra ulike bestemmelser i universitetets reglementer og lignende.

I 2010 realitetsbehandlet nemnda 67 klagesaker. Sammenlignet med tidligere år er dette et høyt tall. For 2009 var tallet 59, 2008 var tallet 27, mot 37 i 2007 og 41 i 2006. I årene 2003-2005 lå tallet hvert år mellom 30 og 40. Som det går fram av tabellen nedenfor, er det flere fakulteter som har forholdsvis høye tall for 2010; Det juridiske, Det psykologiske og Det medisinsk-odontologiske fakultet ligger høyest. Slik var det også i 2009. I 2009 lå Studieadministrativ avdeling vesentlig høyere enn i 2008, og dette er også gjeldende for 2010 med 18 saker

Andelen som fikk helt eller delvis medhold i klagesaker, var 5,9 % (4). Dette er et lavt tall; og lavere enn for 2009 da 10 % fikk medhold.

---

¹ Av disse ble en sak trukket før behandling i nemnda og en etter, og en sak ble ikke behandlet som egen sak, men inngikk i to andre saker.

Klagenemndas avgjørelser i klagesaker kan ikke påklages etter forvaltningsloven fordi klagenemnda er klageinstans i saken. Klagenemndas avgjørelse kan derimot vurderes av Sivilombudsmannen etter henvendelse fra studenten, og kan komme med anbefalinger i forhold til håndtering av saken, uten at disse er rettslig bindende. I 2010 ble ingen av nemndas avgjørelser vurdert av Sivilombudsmannen.

Fuskesaker

Fuskesaker er saker om mistanke om fusk etter universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 (annullering) og 4-8 (utestenging).

I alt 22 fuskesaker ble behandlet i 2010. Som det går fram av tabellen nedenfor, ble en av disse lagt bort, 13 endte med annullering alene, mens nemnda i åtte saker ila utestenging. Den strengeste reaksjonen, annullering og to semesters utestenging, ble brukt i fire saker. Klagenemndas vedtak i fuskesaker kan påklages til den nasjonale Felles klagenemnd som er organisert under Samordna Opptak. I disse sakene er klagenemnda førsteinstans. I 2010 ble to saker påklaget fra studenten og i begge sakene fikk universitetets klagenemnd medhold.

I fuskesaker som gjelder utestenging kan studenten etter universitets- og høyskoleloven la seg bistå av advokat eller lignende talsperson fra sak om utestenging er reist, og utgiftene til dette dekkes av institusjonen. I 2010 var det fire studenter som lot seg bistå av advokat og i en sak ble studenten representert av Jussformidlingen. Universitetet er i 2010 fakturert for NOK 149 660 for ekstern bistand i fuskesaker.

I årsmeldingen for 2009 ble det vist til at det var en del saker fra Det juridiske fakultet, som gjelder fusk på obligatoriske arbeidskrav som bydde på utfordringer. Det viste seg å være krevende å komme fram til en stabil praksis når det gjelder reaksjonsformen, men en fast praksis for disse sakene har nå etablert seg. Nemnda understreker at hver sak vurderes konkret, men det har vist seg at det i de fleste av disse sakene har nemnda systematisk delt seg i et flertall og et mindretall, hvorav flertallet har stemt for utestenging i tillegg til annullering, mens mindretallet har stemt for annullering alene som reaksjon. Ettersom det for utestenging kreves minst to tredels flertall, kan ikke utestenging ilegges etter en slik votering. Det påpekes også at tallet for disse fuskesakene fremdeles er relativt høyt for 2010. Nemnda vil og understreke at det ser alvorlig på fusk knyttet til obligatoriske arbeidskrav og at det er viktig at nemndas vurdering av disse sakene gjøres kjent for studentene.

Nemndas signal om vilje til skjerpet reaksjonspraksis fra høsten 2009 og framover, er i 2010 fulgt opp. Det ble ansett som forsvarlig, ettersom tidligere års praksis skulle være mer enn tilstrekkelig til at studentene er informert om hva som er og ikke er lov. Denne skjerpelsen er også bemerket fra den nasjonale Felles klagenemnd i en av sakene som var påklaget. Den nasjonale Felles klagenemnd uttaler at:

"Felles klagenemnd bemerker at usaklig forskjellsbehandling kan utgjøre en saksbehandlingsfeil. Imidlertid finner Felles klagenemnd at hensynene som er anført av UiB for en strengere praksis fremstår som saklige og berettigete, og må tillegges vekt. Felles klagenemnd bemerker videre at sakene klagers fullmektig har henvist til, er avsagt av Den sentrale klagenemnd ved UiB i 2008 og 2007. Felles klagenemnd oppfatter dette som at UiB har vært konsekvente i sin innskjerping av praksis over lengre tid - nærmere to år. På dette grunnlag finner Felles klagenemnd at klager ikke har vært utsatt for usaklig forskjellsbehandling."

Tabell for klage- og fuskesaker i 2010²

Klagesaker totalt: 67

Klagesaker medhold: 4 (5,9 %)

Fuskesaker totalt: 22

Fuskesaker henlagt: 1 (4,5 %)

Fuskesaker "på dømt": 21 (95,5 %)

Fak./a vd.	Klager ikke medh.	Klager; medhold	Fusk; henlagt	Fusk; annullering alene	Fusk; annull. + ett sem. utest.	Fusk, annull. + to sem. utest.	Sum
HF	6 (7)	0 (2)	0 (0)	2 (5)	2 (1)	1 (0)	11 (15)
JUS	13 (13)	2 (1)	0 (2)	9 (5)	1 (1)	0 (0)	25 (22)
MN	2 (4)	0 (0)	1 (0)	0 (1)	0 (1)	1 (0)	4 (6)
MOF	11 (8)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (2)	0 (1)	11 (11)
PSY	9 (9)	0 (1)	0 (1)	2 (0)	1 (0)	1 (0)	13 (11)
SV	4 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	1 (0)	6 (0)
UA	17 (11)	1 (2)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	18 (13)
Valg	0 (1)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (1)
Od.kl	0	1	0	0	0	0	1
Sum	62 (53)	5 (6)	1 (3)	13 (11)	4 (5)	4 (1)	89³ (79)

Øvrige merknader

I 2010 ble møterett påberopt i tre saker. I henhold til reglementet for Den sentrale klagenemnd punkt IV følger at det er nemnda som avgjør om det er grunn til å innkalle klageren til å møte for nemnda. I disse sakene har nemnda vurdert spørsmål om møterett samtidig med at saken skulle realitetsbehandles og det ble innhentet uttalelse fra underinstans om dette. I vurderingen av spørsmål om møterett er det nemndas klare utgangspunkt at dette ikke er en rettighet som automatisk utløses ved at det påberopes. Dersom møterett påberopes, gjør nemnda en konkret vurdering i hver enkelt sak hvor det særlig legges vekt på om klager/student har fått uttalt seg i tilstrekkelig grad slik at hensynet til kontradiksjon er ivarettatt og om saken ellers anses tilstrekkelig opplyst til nemnda kan treffe vedtak. Ut i fra disse to vurderingsmomentene ble det ikke gitt møterett i de konkrete sakene.

Som nevnt ovenfor, er sakstallet stigende og for 2010 (91) er det høyere enn i 2009 (79). Dette innebærer at både sekretariatet og nemndas medlemmer må bruke mye tid og ressurser på nemndsarbeidet. Sekretariatet er utvidet med en saksbehandler, noe som har avhjulpet situasjonen noe. Imidlertid kan ingen av de to saksbehandlerne bruke hele sin tid til nemndsarbeidet. Også for nemnda selv synes det å være en tendens til at det blir flere saker i hvert møte, og at møtene tar mer tid og krever mer forberedelse enn tidligere. Dette ble også påpekt i 2009 og tendensen for 2010 er at sakstallet stiger. Det ble antydnet i årsrapporten fra 2009 at den økende saksmengden kunne være grunn til bekymring. Når tendensen med økende antall saker er bekreftet for 2010 og enda større grunn til å holde utviklingen under nøye oppsyn. Nemnda er avhengig av både effektivitet og kvalitet i sin saksbehandling for å kunne opprettholde den tilliten som den må ha.

² Tall i parentes viser tall fra 2009

³ I tillegg ble en sak trukket før behandling i nemnda og en etter, og en sak ble ikke behandlet som egen sak, men inngikk i to andre saker

STYRE MOTE 21-2
14/4-2011

Likelydende brev til universitetsrektorene

Deres ref

Vår ref
201002360-/ELI

Dato
16.07.2010

Gjennomgang av klagenemndas funksjon og virkemåte

Vi viser til brev mottatt 30. april 2010 fra rektorene ved NTNU, UiA, UiB, UiO, UiS, UiT og UMB, der departementet bes om å foreta "en bred gjennomgang av klagenemndas funksjon og virkemåte for å vurdere om dagens ordning med klagenemnd er hensiktsmessig". Bakgrunnen for henvendelsen angis å være at universitetenes ordning med klagenemnd over tid har vært gjenstand for debatt ved mange av universitetene, og også har vært gjenstand for drøftelser i de regulære møtene mellom rektorene ved de norske universitetene. Det redegjøres imidlertid ikke for hvilke vurderinger og synspunkter som har fremkommet i disse drøftelsene, og heller ikke for de konkrete erfaringer som har foranlediget debatten.

Vedlagt henvendelsen er imidlertid to dokumenter, fra henholdsvis det juridiske fakultet ved UiB og en komité oppnevnt av universitetsledelsen i Bergen. Begge dokumenter er foranlediget av fuskesaker ved det juridiske fakultet ved UiB, og klagenemndas behandling av disse.

Vi kan imidlertid ikke se at disse dokumentene gir departementet et tilstrekkelig grunnlagsmateriale for "en bred gjennomgang av klagenemndas funksjon og virkemåte for å vurdere om dagens ordning med klagenemnd er hensiktsmessig". Som rektorene understreker, er det "viktig å få belyst nemndas funksjon på et prinsipielt grunnlag og å drøfte om de konkrete erfaringene med nemndas arbeid kan gi grunnlag for lovendring på dette feltet". Vi imøteser derfor en nærmere redegjørelse for behovet for en slik gjennomgang, belyst med konkrete eksempler. Dersom vi på denne måten får innblikk i hvilke erfaringer universitetene har med klagenemndene, vil vi eventuelt kunne følge opp dette i forbindelse med fremtidig lovrevisjonsarbeid.

Det juridiske fakultetet ved UiB opplyser i sitt notat at det i en rekke saker har hatt en annen oppfatning enn klagenemnda ved UiB om hvordan regelverket skal tolkes og anvendes; dette gjelder både saker der nemnda har vært førsteinstans og der den har vært klageinstans. Det juridiske fakultetet stiller videre flere konkrete spørsmål knyttet til forståelsen av universitets- og høyskoleloven (uhl.), både spørsmål knyttet til nemndas funksjon som førsteinstans og som klageinstans. Våre kommentarer til disse spørsmålene følger nedenfor.

Førsteinstanssaker

Klagenemnda kan fatte vedtak i førsteinstans der "styret selv eller institusjonens klagenemnd" er gitt slik kompetanse etter universitets- og høyskoleloven, jf. for eksempel uhl. §§4-7 og 4-8 om annullering av eksamen og utestegning ved fusk. Klagenemnda har bare slik kompetanse der styret har benyttet adgangen til å delegere.

Det juridiske fakultetet ved UiB konstaterer at nemndas kompetanse er delegert fra styret i disse sakene. Fakultetet ønsker imidlertid et svar på spørsmålet om styret har kompetanse til selv å behandle førsteinstanssaker, eller til å instruere nemnda gjennom konkret instruks, der styret har delegert kompetanse til nemnda gjennom generell instruks.

Videre ønsker det juridiske fakultetet departementets vurdering av lovens fuskebegrep, i tillegg til at det fremmer et forslag om å endre loven slik at institusjonene slipper å dekke utgifter til advokatbistand i utestengningssaker.

a) Styrets kompetanse der nemnda er førsteinstans

Der klagenemndas kompetanse er hjemlet i delegasjonsvedtak fra institusjonens styre, tilsier alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper at klagenemnda er underlagt styrets instruksjonskompetanse, samt at styret når som helst kan endre delegasjonsvedtaket, for eksempel ved å trekke myndigheten tilbake, eller avgrense den nærmere. Det er ingen holdepunkter i forarbeidene som tilsier at lovgiver har ment noe annet, jf. Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) på s. 55, der heter at "delegasjonssperren som følger av formuleringen "styret selv" [er] delvis fjernet, ved at det er åpnet for at styret kan delegere sin avgjørelsesmyndighet til styrets klagenemnd".

b) Universitets- og høyskolelovens fuskebegrep

Det fremgår av notatet at det har vært uenighet mellom juridisk fakultet ved UiB og klagenemnda om innholdet i fuskebegrepet. Det juridiske fakultetet etterlyser i denne sammenheng "en bred gjennomgang av lovens fuskebestemmelser i lys av den senere tids utvikling".

Det juridiske fakultetet nevner her som eksempel at klagenemnda i saker som gjelder fusk ved skriftlige arbeider som inngår som en del av et kurs, ikke har tatt vedtak om annullering av hele kurset. Vi viser her til at Kunnskapsdepartementet i brev av 29. juni

2009 til det juridiske fakultetet ved UiB, gir uttrykk for at uhl. § 4-7 hjemler adgang til å annullere kurs i sin helhet ved tilfelle av fusk knyttet til oppgavebesvarelser som inngår i kurs. En kopi av dette brevet følger vedlagt.

Departementet vil understreke at det er viktig at institusjonene har systemer som forebygger og avdekker fusk, og at klagenemndene har en felles, og korrekt, forståelse av hva som er fusk i lovens forstand. Endelig er det grunn til å understreke ønskeligheten av at fusk møtes med et enhetlig sanksjonsnivå. Fuskesaker skal således håndteres på en enhetlig og god måte.

Praksis ved Felles klagenemnd fremgår av nemndas årsmelding. Denne distribueres til alle universiteter og høyskoler. Nemnda redegjør her for hva som er å anse som fusk i lovens forstand, hvordan kravet til subjektiv skyld skal forstås og hvilke beviskrav som gjelder. Gjennom årsmeldingen gis det også anvisning på anbefalt reaksjonsnivå. Årsmeldingen bidrar dermed til å fremme likebehandling i sektoren, og til å redusere eventuell usikkerhet om fuskebegrepets innhold.

Det juridiske fakultetet ved UiB tar videre opp spørsmål knyttet til krav til fullbyrdsforsett ved forsøk på fusk, typisk ved medbringning av ulovlige hjelpemidler til eksamen. Skyldkravet ved forsøk forsett, og dette er begrunnet i analogi fra strafferetten, jf. uttrykket "tilsigtedes paabegyndt" i straffeloven § 49 første ledd. Vi viser videre til Ot.prp. nr. 40 (2001–2002) på s. 54, der det gis uttrykk for at "det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet". Samme sted står det at forsøk på fusk vil foreligge "i tilfeller hvor studenten plasserer ulovlige hjelpemidler med sikte på at disse skal være tilgjengelige under eksamen, men blir oppdaget før eksamen begynner". Når det fremgår av eksamensreglementet hvilke hjelpemidler som er ulovlige, og at disse ikke skal medbringes til eksamenslokalet, vil det regnes som fullbyrdet fusk dersom de ulovlige hjelpemidlene oppdages i eksamenslokalet, selv om eksamen ikke har startet.

c) Utgifter til advokatbistand

Det følger av uhl. § 4-8 femte ledd at kandidaten har rett til å la seg bistå av advokat fra sak om utestenging på grunnlag av fusk er reist, og at advokatutgiftene skal dekkes av institusjonen. Det juridiske fakultetet ved UiB gir uttrykk for at institusjonen ikke bør pålegges å dekke disse utgiftene, og foreslår på denne bakgrunnen at kandidater gis fritt rettsråd etter lov om fri rettshjelp. Dette forslaget begrunnes med at "ordninger som påfører institusjonene kostnader ved å forfølge fusk eller forsøk på fusk, vil kunne motvirke at fusk oppdages og forfølges".

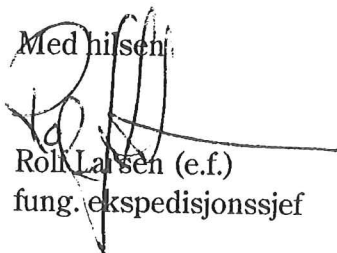
Spørsmålet om institusjonenes ansvar for å dekke kandidatens advokatutgifter i utestengingssaker, er kommentert av lovgiver i Ot.prp. nr. 85 (1993–1994) på s. 70. Det heter her at "kravet om at utgiftene ved dette dekkes av institusjonen, kan påføre institusjonen ikke ubetydelige utgifter, og vil også kunne medføre betydelig merarbeid. Her må imidlertid hensynet til studentens rettssikkerhet være avgjørende".

Departementet har i denne sammenhengen tillit til at institusjonene følger opp fuskesaker uavhengig av økonomiske betraktninger.

Klagesaker

Det følger av uhl. § 5-1 at nemnda som er oppnevnt av institusjonen skal behandle klager over enkeltvedtak. I slike saker vil nemnda prøve de vedtak som er fattet i enkeltsaker mot det regelverk som gjelder for institusjonen. I disse sakene utleder nemnda sin kompetanse direkte fra loven, og ordningen ivaretar sterke rettssikkerhetshensyn. Dette tilsier at styret ved institusjonen ikke kan instruere nemnda i enkeltsaker.

Med hilsen

Rolf Larsen (e.f.)
fung. ekspedisjonssjef

Anne Grøholt
avdelingsdirektør